

VÁLOGATÁS

Az OSZK új szerzeményeiből

BRAUNECK, Manfred

Die Welt als Bühne : Die Geschichte des europäischen Theaters - Stuttgart ; Weimar : Metzler.

Band 2. 1996. - XVIII, 1009 p. ill. - ISBN 3-476-00918-1

A színházban a színész és a néző is saját világával és vágyaival találkozik, s a színpad önmaga megtapasztalásának helyévé válik. Manfred Brauneck mélyreható és élő képet mutat ennek a varázslatos világnak a történetéről, melyet a 2500 éves európai színház kezdetektől fogva mindmáig megjelenít.

Az első kötet, amely az ókor, a középkor, a humanizmus és reneszánsz európai színháztörténetét mutatta be, 1993-ban jelent meg. A most tárgyalt második kötet a 17. és 18. század színháztörténetét dolgozza fel korszakbevezetőkkkel, majd országoként, jelentőségük szerinti sorrendben.

Első helyen vonultatja fel a 17. századi Itália színháztörténetét. Az itáliai színházépítők és színháztervezők nagy találmányait, amelyek az udvari színházépítészet, a kulisszaszínpad és a színpadtechnika fejlődéséhez vezettek. A spanyol kultúrának és színházi életnek ez az úgynevezett „arany százada”.

A század francia színháza az egész abszolutizmus-kori udvari kultúra európai centruma volt, s Corneille, Racine és Molière klasszicista drámái fémjeltek. A „comedia dell’arte” minden válfaja Európa-szerte nagy tetszésnek örvendett. A német nyelvterületnek a jezsuita és protestáns iskoladrámák, a vándorszínházak és a tűzijátékokkal pompázó udvari ünnepi játékok a főbb képviselői.

A 18. század a polgári színházkultúra kialakulásának ideje. A felvilágosodás korának drámáival, a komoly színház új műfajaival. Bemutatja a színházépítészet, a színpadtechnika és a színpadi kellékek fejlődéstörténetét is. Az opera és a balett is bekerült a szerző látókörébe, amennyiben hatással volt a színház fejlődésére. Ebben a korszakban indulnak el a vándorszínházak a nemzeti színházzá fejlődés útján. Virágzik a Comedie Française és a bécsi Volkstheater. Ez a német klasszikus dráma nagy korszaka, Lessing alapozza meg, majd Goethe és Schiller teljesíti ki. A század végén születik meg a színháztudomány műfaja is.

Ebben a században kap először önálló fejezetet az orosz és lengyel színház mellett a magyar színház is a pesti Német Színház, a budai Karmelita Udvar és a Nemzeti Színház kezdeteinek bemutatásával.

A kötet gazdagon illusztrált és jó mutatók egészítik ki.

Manfred Brauneck a színháztudomány professzora és a hamburgi egyetem színháztörténeti központjának igazgatója. Az európai színháztörténet egyik legnevesebb német szakértője, számos kézikönyv és színháztörténeti, dramaturgiai, és a színház közéleti hatását elemző szakkönyv szerzője. (L.I.)

COLONNA, Francesco

Hypnerotomachia Poliphili : riproduzione dell'edizione aldina del 1499 / Francesco Colonna ; intr., trad. e comm. Marco Ariani e Mino Gabriele. 1-2 vol. - Milano : Adelphi Edizioni /1998/. - 2 db

Felbecsülhetetlen értékű kultúrtörténeti művel jelent meg a könyvpiacra a rangos milánói Adelphi kiadó. A vállalkozás horderejét, a kutatásokban megjelenő majdani hozadékait tekintve, ebben az esetben a könyvpiac szó helyett sokkal jobb szívvel használnám az egyetemes kultúra, a nemzetközi tudományosság kizárólagos felségterületének fogalmkörét.

Az 1499-ben Aldo Manuzio által kiadott Hypnerotomachia Poliphili, („Polyphilus álombeli küzdelmei” - címford.: Világirodalmi lexikon) nemcsak a nagyhírű kiadó és nyomdász műhelyének, de magának az egész nyomdászattörténetnek szinte máig egyedülálló remeke.

A legszebb „aldina” azonban ennél is sokkal több: az itáliai műveltségben a XV. század végéig valaha is megjelent vagy megjelenített, kimondatlanul is tudott és értett vagy használt mindennemű tudás és tapasztalat beláthatatlan kincsesháza. Szerzője, ez a ma már bizonyítottan szerzetesfenegyerek legálább annyit tud az emberről, mint később korunk egyik legnagyobbika, a pszichiáter Jung.

Nem véletlen hagytam a felsorolásban utolsónak éppen Jungot. Polyphilus ugyanis az álom (mégpe-

dig egy megszentelt helyen rátörő álom) által ismeri ismeri meg önmagát. Álomban álmódva jut túl a beavattási szertartások egész során. Az elé tornyosuló legkülönbözőbb nehézségeket, szörnyeket, kísérteteket és kísértéseket legyőzve, csapdákon, labirintusokon, antik romokon, különleges építményeken átkelve, a gyönyörök kertjének csábításait megtapasztalva (Polia szerelmének nagyon is földi megnyilvánulásai) sikeresen jut el az individuációs folyamat végére. A végeláthatatlan jelképek tömege, a tudatos allegorikus és szimbolikus szerkesztésmód mégis arra figyelmeztet: a nagy igazságokat az ébrenlét és az álomvilág határmezsgyéjén ismerhetjük meg. Polia a földi szerelem megtapasztalásától az égi szerelem magasztalásáig vezet kedvesét. A mű tehát nem az élő Poliának, hanem „Foelix Polia”-nak, „Polia-Sophia”-nak emel emléket, azaz Sapientiót, az Égi Bölcsességet helyezi mindenek fölé. Köze volt vagy sem a trevisoi születésű Lucrezia de' Lelli-nek a szerzetes szerzőhöz, nem tudjuk pontosan. Francesco Colonna mindenesetre az örök nőiség egeibe emelte őt.

A Hypnerotomachia Poliphili mint irodalmi mű ellenáll mindennemű műfaji meghatározásnak. Tartalmilag kizárólag mint a legtudatosabban szimbolikusnak és allegorikusnak szánt filozófus (nem pedig poétai, mint ahogy azt ezidáig tudhattuk) alkotás jöhet számításba. Az enciklopédikus igénnyel beleépített mítoszok, ókori művek, mágikus számok, szerkezetek, rajzok, néphagyományok és egyéb utalások megjelenési helye a szerző szándékának olyan fokú tudatosságáról vall, hogy teljességgel bizonyosak lehetünk benne: a Hypnerotomachia Poliphili minden sora, minden szava a leghatározottabb céllal íródott éppen arra a helyre, ahol találkozunk vele. A közel 170 gyönyörű fametszettel illusztrált, mindösszesen 566 oldalt számláló eredeti mű több mint 5000 filológiai azonosított vagy azonosítható utalást tartalmaz. Francesco Colonna formailag a boccacciói szerkesztésmódot követi. Nyelvezete a szerző által kitalált, az olasz

nyelvbe ágyazott, latinizmusokban és görög kifejezésekben tobzódó mesterséges nyelv. Mondatfűzése az elemzők szerint leginkább talán a kései Joyce-éra emlékezet.

A jelenlegi kiadás első kötete magának a műnek a hasonmás kiadása. A második kötet tartalmazza a szöveg mai olasz nyelvre átültetett fordítását. Ugyanebben a kötetben található a több fejezetre bontott Bevezetés (A lélek utazása, Álom és filozófia, A Poliphilus szerzője, Jegyzetek a fordításhoz, Jegyzetek, Illusztrációk, Részletes tartalomjegyzék); Fordítás, Jegyzetek, Mutató a Hypnerotomachia Poliphili c. műhöz, Mutató a Jegyzetek-ben felüntetett szerzőkhöz.

A fentiekben bemutatott mű tanulmányozását a nyomdászattörténettel, a középkori- és reneszánsz kultúra történetével foglalkozó tudósoknak, valamint a kulturális antropológiával és művelődéstörténettel foglalkozó kutatóknak ajánljuk. (N.G.)

European Historical Dictionaries / ed. By Jon Woronoff. - Lanham, MD. , London : Scarecrow, 1993-

Az Asian Historical Dictionaries, African Historical Dictionaries, Australian and Oceanian Historical Dictionaries sorozatok után a kiadó legújabb vállalkozása az európai történelmi szótár sorozat közreadása. (A szótár ebben a szóhasználatban az adott országra vonatkozó enciklopédikus történelmi ismeretek táráát jelenti.)

A sorozat tagjai közül idén sikerült néhányat beszereznünk, melyek közül most a minket legjobban érdekítő Magyarország és Románia kötetre hívnánk fel a figyelmet.

A *Historical Dictionary of Hungary* széles körű történelmi áttekintést ad hazánk történelméről, s célja, hogy a dolgok és fogalmak a helyükre kerüljenek. A „szótár”-részben a hangsúly a történelmi fo-

galmakon, definíciókon van, de számos szócikk foglalkozik a poszt-kommunista idősakkal is. Elsősorban a politikai, történelmi helyzet bemutatásával foglalkozik, de érinti más területek élő személyiségeit, ill. fontos gazdasági, kulturális kérdéseket is. A terjedelmes válogatott bibliográfia a tárgyalt témakörök mindegyikére kiterjed. (Részletes bibliográfiai rész foglalja össze az észak-amerikai magyarság történetére vonatkozó irodalmat.)

A kötet összeállítója *Várdy István* az Amerikai Egyesült Államokban élő magyar közösség egyik prominens személyisége, jelenleg a Duquesne Egyetem európai történelem tanszékének professzora és több magyar, illetve magyar származású történészeket tömörítő szervezet elnöke, elnökségi tagja.

A mű az Országos Széchényi Könyvtár számára elsősorban hungarikumként érdekes.

A *Historical Dictionary of Romania* c. kötet felépítésében sokban emlékeztet a Magyarország kötetre. Itt is történelmi kronológia vezet be a művet, majd ezt követően önálló fejezet ismerteti a különböző román földrajzi egységek uralkodóinak nevét, uralkodásuk időpontját. A rövid földrajzi, történelmi és a népességre vonatkozó bevezetőt követi a „szótár”-rész. A kötetet záró válogatott bibliográfia a történelmi átfedésekből adódóan igen sok magyar szerző által írott művet tartalmaz.

A kötet számunkra főként magyar vonatkozásai miatt fontos, de sok új információt tartalmaz a román történelemben kevésbé járatos olvasó, kutató számára is, különösen a gyorsan elérhető alapinformációk tekintetében.

A mű színvonalát a két összeállító neve is fémjelzi: *Kurt W. Treptow*, az egyik szerkesztő, amerikai történész, ennél fogva elfogulatlan szemléletű szakember, aki a kelet-európai történelem specialistája és az elmúlt néhány évet Romániában töltötte. A másik szerkesztő, *Marc Popa* középkori román történelemmel foglalkozó történész.

A sorozat a gyorsan elérhető, alapvető információkhoz való hozzájutás szempontjából fontos, s ez a

többi, általunk már beszerzett kötetre is jellemző. Tipikus referenz mű, amely a történettudományi gyűjtőkörű könyvtárak olvasói számára rendszerezte egy-egy országról a legfontosabb tudnivalókat. A sorozat hiányzó köteteinek beszerzése folyamatban van. (K.K.)

HANÁK Péter

The Garden and the Workshop : essays on the Cultural History of Vienna and Budapest / Péter Hanák. - Princeton, N.J. : Princeton Univ. Press, 1998. - XXIII, 249 p. ISBN 0-691-01554-6

Hanák Péter 1988-ban jelentette meg magyar nyelven fontos kultúrtörténeti munkáját. A mű fogadtatására jellemző, hogy 1992-ben németül is kiadták és most az angol nyelvű fordítást is kézbe vehetjük. Száz évvel ezelőtt Bécs és Budapest az egyre labilisabbá váló Osztrák-Magyar Monarchia két legjelentősebb városa volt; Budapestet a keleti rész fővárosának tekinthetjük, míg Bécs a „birodalom” nyugati területének központja. Mindkét várost az intenzív szellemi élet jellemezte. Bécs olyan zeniknek adott otthont, mint Sigmund Freud, Gustav Klimt, Hugo von Hofmannstahl; Budapest Bartók Béla, Lukács György, Polányi Károly és Mihály formátumú szellemi nagyságokat adott a világnak. Bár – mint arra Hanák Péter is rámutat – a századfordulóra jellemző intellektuális és művészi vibrálás háttérben gyökeresen eltérő polgárosodási folyamat áll.

Hanák elemzi a két város urbánisztikai fejlődését és bemutatja, milyen hatást gyakorolt a modernizálódási folyamat a két város kulturális életére. Kitér olyan kérdésekre, mint a gyors népességnövekedés, iparosodás, kialakuló és felemelkedő középosztály, a bérlakások megjelenése, a külvárosok és a városfejlesztés. Vizsgálja, hogy a halállal kapcsolá-

tos szokásrendszert – mely korábban az egyház, a család és a helyi közösség magánügye volt, – hogyan változtatta meg a kapitalizálódás, a bürokrácia és az üzleti szellem eluralkodása.

A frontról jövő, illetve a frontra menő levelek vizsgálata alapján bemutatja, milyen változásokon ment keresztül az I. Világháború folyamán és hatására a főként paraszti sorból származó magyar katonák és családjaik mentalitása. Pillanatképeken villantja fel a nemesség gondolkodását, a korszak zenei életét, a társadalomnak a zsidókkal és a németekkel szemben tanúsított magatartását és felfedi a kulturális kreativitás és a társadalmi marginalizálódás közti összefüggést.

A két főváros összehasonlítása során a szerző megállapítja, hogy míg Bécs hatalmas parkjai és kertjei okán a színvonalasabb kultúrában a „kert” szerepét töltötte be, addig Budapest áthatolhatatlanul sűrű, gyárakkal, üzemekkel körülvett város volt, kulturális vezetői a hivatalokban vagy a kávéházakban, a „műhelyekben” találkoztak. Ebből az eltérésből adódik a két város kulturális különbözősége. Míg Bécs kulturális életét esztétizmus és individualizmus jellemzi, addig Budapest kultúráját sokkal inkább a moralizáló és szélesebb társadalmi rétegekre kiterjedő megközelítés.

Carl Schorske híres *Fin-de-Siecle Vienna* című művéhez hasonlóan, ez a mű is a századfordulás közép-európai életforma jelentős körképét vázolja fel. Mivel főként a tömegkultúrára és a mindennapi életre helyezi a hangsúlyt, sok új megállapítással gazdagítja a századforduló kulturális életéről kialakult összképet. (K.K.)

International Who's Who in Poetry and Poets' Encyclopedia / publ. By Nicholas S. Law. - 8. ed. - Cambridge : International Biographical Centre, 1997. - 476 p.

ISBN 0 948875 37 2

Az International Biographical Centre évtizedek óta a modern életrajzi lexikonok legrangosabb szerkesztője és kiadója a legkülönbözőbb szakterületeken. Az egyes kötetek az adott ország legavatottabb szakértői bevonásával készülnek. Az új kiadások 80-90%-ban tartalmazzák az új adatokat az előzőekhez képest. Ízelítőül néhány cím az International Biographical Centre kiadásában megjelenő kötetekből: *Dictionary of International Biography*; *International Authors and Writers Who's Who*; *International Who's Who is Music and Musicians Directory* stb.

A most bemutatásra kerülő International Who's Who in Poetry and Poets' Encyclopedia első kiadása 1957-ben jelent meg. A közelmúltban kiadott 8. kiadással teljesen átdolgozott, új művet tart kezében az informálódni kívánó olvasó, kutató. A teljes átdolgozás során a korábbi kiadásban címszóként szereplő valamennyi szerző megkapta javításra a korábbi kiadás rá vonatkozó szócikkét és a szerkesztők mindent megtettek annak érdekében, hogy a javítások, változások bekerüljenek az új kiadásba. A régi szócikkek revíziója mellett a szerkesztők nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy a jelen kiadást kiegészítsék az előző kiadásból kimaradt szerzők adataival. Ily módon a kötet többszáz új szócikkkel gyarapodott, magában foglalva korunk leghíresebb költőit mellett sok fiatal, tehetséges művész nevét, életrajzát is.

Az angol, amerikai, nemzetközösségi és kanadai szerzők mellett a közreadók igyekeztek olyan költőket is felvenni adattárukba, akiknek munkássága az angol nyelvű fordítás révén vált széles körben ismertté.

A kötet életrajzi részében véghezvitt változtatások mellett a függeléket is átdolgozták és kibővítették. Érdekes: az egyik függelék tartalmazza az irodalmi Nobel-díjasok listáját, a Pulitzer-díjas amerikai költők névsorát és a költészetet publikáló kiadók, illetve magazinok jegyzékét. (K.K.)

Das Lemberger Evangeliar : eine wiederentdeckte armenische Bibberhandschrift des 12. Jahrhunderts / hrsg. Vopn Günter Prinzing und Andrea Schmidt. - Wiesbaden : Reichert Verl., 1997. - 186 p. 29 t. - (Sprachen und Kulturen des christlichen Orients ; 2.) - ISBN 3-88226-903-0

A Lembergi Evangélium az örmény nyelv és kéziratok könyvkultúra kiemelkedő középkori emléke. Az írásbeliség különösen fontos egy olyan nép életében, mely évszázadokon keresztül önálló államiság nélkül élt, és csak kézíratai őrizték meg nemzeti önazonosságát.

A Lembergi Evangéliumot a művészettörténeti kutatás 1910 óta ismeri, de 1945 után sok műalkotással és egyházi kinccsel együtt eltűnt. Már megsemmisültnek hitték, amikor 1993-ban a gnienzi lenygel püspökség archívumából véletlenszerűen előkerült. Az újrafelfedezés után Németországba vittek, ahol neves európai kutatóműhelyek bevonásával megtörtént az első tudományos igényű elemzése, s ennek eredménye ez a kötet. Az Evangéliumot jelenleg Varsóban őrzik.

A kódex a 12. század végén készült a kilikiai-örmény kultúra virágkorában, Mlids és Skevra kolostorában (a mai Törökország területén). A kollofonok megőrizték a könyvfestő Gregor szerzetes nevét is, akinek egyéb kéziratok művei is fennmaradtak. Az evangéliumok nyelve a klasszikus ó-örmény, melyet az egyházi liturgia még ma is használ. Az örmény nyelvre fordítása az örmény ábécé megalkotása után már az 5. században elkészült. Mind a négy evangéliumot az evangélista egész oldalas ábrázolása vezeti be. Rendkívül sok színes ornamentikai elemet, gazdag aranyozást, lapszéli miniatúrákat és iniciaisokat tartalmaz. A díszes örmény írás még az avatlatlan szemnek is esztétikai élményt nyújt. Az eredeti kódex 329 pergamenlapjából a kötet 29 színes képtáblát és írásos oldalt mutat be, részben nagyítva.

A kiadvány nagyobbik felét a tudományos elemzések alkotják. Részletesen bemutatják az evangéliumos könyv formai leírását, művészettörténeti jelentőségét, a kézirat 700 éves történetét és a kollofonok tartalmát. Beszámolnak a mainzi restaurálás történetéről, a skevrai kolostor kultúrtörténeti szerepéről és a lemergi örmény közösség kialakulásáról! Megismerjük századunk nagy örménység-kutatóját, Nerses Akiniant is.

A sorozat tervezett kötetei az etióp, arab, grúz, kopt, núbiai és szíriai keleti keresztény közösségek világába vezetik majd az olvasót. (L.I.)

MÁRAI Sándor

Le braci / Sándor Márai ; a cura de Marinella D'Alessandro . - Milano : Adelphi, 1998. - 181 p. - (Biblioteca Adelphi ; 358.)

MÁRAI Sándor

L'eredita de Eszter / Sándor Márai ; a cura di Marinella D'Alessandro ; trad. Giacomo Bonetti. - Milano : Adelphi, 1998. - 137 p. - (Biblioteca Adelphi ; 373.)

A milánói Adelphi kiadó 1998 áprilisában jelentette meg először Márai Sándornak A gyertyák csonkig égnek című könyvét. 1999 júliusában már a 17. kiadásnál tartanak. Nem kell hozzá különösebb matematikai felkészültség, hogy megállapítsuk: 17 hónap alatt 16 kiadást élt meg a mű (pontosabban mégiscsak 17-et, mert időközben egy alkalommal, az ugyancsak milánói Euroklub gondozásában is megjelent).

Az Eszter hagyatéka első kiadása 1999 áprilisában látott napvilágot, az 5. pedig alig 3 hónap elteltével, júliusban hagyta el a nyomdát. Hol keresendő e szinte hihetetlen népszerűség magyarázata?

Az Itáliában az eddig legolvasottabb magyar mű, a Pál utcai fiúk esetében az olasz közönség reakciója

magától értetődő. Nem értjük azonban, legalábbis első pillantásra nem, a hatalmas Márai-siker titkát. Tévedésünk oka, hogy titkot keresünk a siker mögött. Titok pedig nincs. Csak élet van, vagy halál, vagy szenvedély, ahogy Máriai leírja. Az olaszok valahogy jobban értik ezt, mint mi, a magunk görcsös „mitteleurópai” voltunkban. Az olaszok élük az életet, mi pedig magyarozzuk. Ezért keressük a siker titkát. Márai „csak” ismeri az embert és az életet, és olyanak mutatja meg, amilyen. Mindezt valójában ő maga veti papírra a San Gennaro vére című megkapó lírai, de egyben az emberlét éltető magasságaiba és halálos mélységeibe (vagyis az emberi élet általában tudattalanul megélt lényegébe) is bepillantást engedő, valójában nagyon is olasz-középeurópai regényében.

Mit is tesz tulajdonképpen? A San Gennaro véreben a maga színességében festi le nekünk és talán magának is Posilippo és az ott élő „idegenek” népet. Posilippo dombja egy darab az életből. Nápoly része, azé a városé, amelyre Márai úgy tekint, mint ahol még kézzelfoghatóan megmaradtak a néhai „civilitas szó jelentésének nyomai”, mint ahol még lehet élni. Méltósággal szegénynek lenni, csodat várni, de a csodat előre megírt forgatókönyv szerint (biztos, ami biztos, de) meg is csinálni, csalni és mégse csalni, halált megvető komolysággal semmit tenni és egyben családot eltartani, de ugyanezzel a komolysággal féllábbal-félkézzel kimenni a tengerre halat fogni, ajándékozni a semmiből, örülni a hasznos, az igazi ajándék helyett a használhatatlannak, mert olyasvalaki hozta, akit szeretünk, vigyázni az idegeneket és gondolkodni a titkukon. Szervedőt és/vagy csodatévőt látni/várni bennük. Elfogadni az életet, elfogadni a kihívásokat, eltérni a szenvedéseket, legyenek azok isteni vagy természeti eredetűek. Embernek lenni. De – mint már említettük – nemcsak Posilippo népe jelenik meg előttünk, hanem az „idegenek” különböző csoportjai is; lélekrajzuk, cselekedetük mozgatórugói. Az ő sorsukról, az ő ember-voltukról lehet gondolkodni

a helybélieknek. Sőt: egyenesen kötelező is. Elfogadni, vagy legalábbis eltűrni (mint az élet tartozékait) ugyanúgy kötelesség őket. Márai a nápolyiakat kívülálló belülállóként, az „idegeneket” belülálló kívülállóként írja meg. Az egykori lágerlakókat, az átutazókat, a különböző kivándorlókat ugyanolyan emberismerettel kezeli, mint az őslakosokat. Az emberség emberismeretével, szükség szerint azonosulással, vagy mértéktartó távolságtartással. A Posilippo lakói – mindenkit beleértve – harsányan vagy szenvedéllyel, dühöngően vagy lázas semmittevésben, szomorkásan vagy szemlélődön, gyötrődve vagy megtörten, mindenbe beletörődötten élnek meg sorsukat, mindennapjaikat. Gyakorlatilag leginkább annak függvényében, milyen földrajzi és ebből következően milyen történelmi-társadalmi szférába születtek bele, s határozottak meg ezen körülmények által. Tudnak-e tanulni egymástól az együttlakók, és ha igen, mit és milyen mértékben? Létezik-e, létezhet-e kölcsönhatás az egymás mellett élők között?

A fentiek is érzékeltetik: egyéb, mint önmagunk feltáró bemutatása A gyertyák csonkig égnek-ben és az Eszter hagyatéká-ban sem történik. Márai azt mondja: ilyen vagy, ember. Ilyen vagy, ilyen is lehetsz, te férfi és te nő. S az olaszok felismerik ezt. Ráismernek magukra-magunkra és szívesen olvasák azt, amit valahol a lelkük mélyén hosszú évszázadok, vagy inkább évezredek óta amúgy is tudnak már. Nemcsak a tudósok, de a tömegek is, akik ki tudja, hány kiadásra tartanak még igényt.

„A végén minden olyan egyszerű lesz – mindegy, mi volt és mi lehetett volna.” – írja Márai.

„Minden történet egyszerű” – mondja a híres magyar olasz író. (Vagy belehalunk, vagy túléljük – tesszük hozzá magunkban, hallgatólagosan). Mégis ez az, ami egy olasz, az olaszok számára evidencia: a szembesülés képessége. Talán több is: a szembesülés és az értő elfogadás képessége. Többségükben nem is tudják, de így születnek. Vitatkoznak,

lázadoznak, de szembe tudnak nézni a dolgokkal, s ha kell, el tudják fogadni a változtathatatlant is. Ez az, amiért az olaszok olyan szívesen és olyan szeretettel olvassák Márai Sándor könyveit. (N.G.)

Studi finno-ugrici : II. 1996-1998. - Napoli : Istituto Universitario Orientale di Napoli Dipartimento de Studi dell'Europa Orientale, 1999. - 333 p.

A hungarológiával foglalkozó, külföldi megjelenésű periodikumok egyik legrangosabbika – az ismert olasz magyarságtudós, prof. Amedeo Di Francesco vezetésével a nápolyi Istituto Universitario Orientale-ban készül – Studi finno-ugrici.

A folyóiratban szereplő tanulmányok összességének, s így magának az egész folyóiratnak is legfőbb erénye az a magas fokú tudományos igényesség, amellyel a különböző nemzetiségű kutatókból összetevődő munkatársi közösség kutatásainak eredményei megjelennek.

A folyóirat első száma az 1995-re vonatkozó anyagból válogat, így magától értetődő módon még a második, a jelenlegi szám is bizonyos visszamenőleges jelleget mutat. Leginkább a krónika rovat tartalmában tükröződik a „felzárkóztatás”, a naprakészség megteremtésének igénye. Ez a rovat 1993-tól 1998-ig bezárólag keresztmetszetszerű rövid összefoglalókban nyújt betekintést a magyar és finnugor tematikájú konferenciáknak a szerkesztőbizottság által legfontosabbnak ítélt anyagaiba, illetve szól magukról a konferenciákról.

Reményeink szerint a legkritikábban kell majd a Búcsúunk rovattal találkozunk, amelynek tanulmányai és megemlékezései jelen számban a három évvel ezelőtt, igazságtalanul korán elhunyt Eeva Elina Uotila emlékét idézik meg.

A periodikum állandó rovatai: Cikkek, tanulmányok; Viták; Recenziók; Krónika.

A Studi finno-ugrici jelenleg ismertett száma igen széles skálán mozgó anyagot ölel fel, úgyis mint általános és összehasonlító nyelvészet, több évszázad terméséből válogatott irodalomtörténet, néprajz, történelem és művelődéstörténet, stb. Megtévészto címe: Studi finno-ugrici ellenére tehát, ez a folyóirat a teljes értelemben vett humanisztika tárgyköréből válogat. Az olvasóközönség figyelmét erre a lényeges szempontra is fel kívántuk hívni. (N.G.)

Vasić, Ankica

Bibliografija Vaska Pope. Kn. 1. Pesnikova dela / Ankica Vasić. - Novi Sad : Srpska akademija nauka i umetnosti, 1998. - XXII, 340 p. : ill. ; 23 cm
*Vasko Popa (1922-1991)

A XX. század egyik legnagyobb és legismertebb szerb költőjéről készült bibliográfia, amelyet a szerb és a világi kultúra kontextusában Ankica Vasić állított elő, a Szerb Akadémia gondozásában jelent meg Novi Sadban.

Az első kötet Popa versköteteinek, versei idegen nyelvű fordításainak, válogatott versköteteinek, antológiákban, versgyűjteményekben, tankönyvekben megjelent verseinek bibliográfiáját tartalmazza. (H.R.)

Vostocnaâ Evropa v dokumentah rossijskih arhivov : 1949-1953. T. 1-2. / red. kol. T. V. Volotkina [et al.]. - Moskva : Sibirskij hronograf, 1997. - 20 cm

Az utóbbi időben az orosz történész-kutatók lehetőséget kaptak az eddig zárt levéltári anyag feldolgozására. Megadatott végre a nagyszerű lehetőség: ideológiai nyomás nélkül, objektíven, szigorú tudományos kritériumok szerint feltárni a történelmi eseményeket.

A Kelet-Európa az orosz levéltárak dokumentumaiban 1944-1953 c. kétkötetes mű szerzőinek fő feladata az volt, hogy a dokumentumokon keresztül bemutassák, hogyan bontakozott ki a politikai élet a II. világháború után a szovjet érdekszférában maradt kelet-európai országokban.

A kötetek szerzői Kelet Európa országainak történetét két egymáshoz kapcsolódó időszakra osztották. Az első periódus az 1944-1948-ig tartó időszakot öleli fel és a háború utáni demokratikus kormányok megalakulásával foglalkozik. A második időszak az 1949-1953-ig tartó éveket tárgyalja – azt az időszakot, amikor a Szovjetunió nyíltan és tudatosan beavatkozott a kelet-európai országok belügyeibe és – teljeskörű ellenőrzés mellett – alárendelte a keleti blokkhoz tartozó államok nemzeti- és állami érdekeit a szovjet vezetésnek.

Az első kötet 308 dokumentumot tartalmaz, köztük olyan fájdalmas problémákat is érintőket, mint a régió nemzeti territorialis felosztása.

A publikált dokumentumok feltárják a szociáldemokrata mozgalmak megsemmisítését mely, zöld utat biztosított a kialakulóban levő nomenklaturának, a kommunista bürokráciának a „Proletár-diktatúra” keretei között.

Az 1944-1953 közötti időszakban a keleti-blokkban lejátszódó társadalmi folyamatok, objektív alapot adtak a dokumentumok önálló, második kötetbe csoportosításához. Az ebben szereplő 337 dokumentum egyértelműen azt mutatja, hogy 1953-ban a kelet-európai országok politikai rendszere a szovjet modell szerint épült fel, a Lengyelországban vagy Bulgáriában levő többpárt formális jellegű volt. Külön csoportot alkotnak a V. M. Molotovval kapcsolatos dokumentumok, amelyekből világosan nyomon követhető mind a szovjet vezetés, mind a nemzeti pártállami elit szerepe.

A dokumentumokat kronológikus sorrendbe rendezték. Minden egyes dokumentumnak fejléce van, amely tartalmazza a dokumentum típusát (levél, jegyzőkönyv, beszámoló, stb.), a dokumentum

szerzőjének nevét, a dokumentum keletkezését és helyét.

A kétkötetes művet történész-kutatóknak, politológusoknak és minden olyan olvasónak ajánljuk, aki ezt a történelmi korszakot kívánja megismerni.

(H. R.)

Архивы России : Москва и Санкт-Петербург : спавочник-обозрение и библиографический указатель : русское издание / главные редакторы Владимир Петрович Козлов, Патриция Кенеди Гримстед. - Москва : Археографический Центр, 1997. - 1070 p. ; 26 cm

A bibliográfia pontos, részletes és széleskörű tájékoztatást nyújt a Moszkvában és Szentpétervárott található levéltárak anyagáról.

A bibliográfiában azok a levéltárak is helyett kaptak, amelyek eddig zárva tartották anyagukat a kutatók előtt.

A bibliográfia az ArchoBiblioBaza nevű számítógépes program alapján készült orosz-amerikai közös projekt keretében – amelyben részt vettek ACLS és az IREX nevű amerikai kutatási intézmények valamint az Orosz Tudományos Akadémia Történelmi Intézete, Dr. Kozlov P. Vladimir történész, vezetésével.

A bibliográfiának angol nyelvű változata is készült, melyet Kantor Bogdan adaptált internetre /megtekinthető World Wide Web (<http://www.yale.edu/rusarch/> alatt).

A bibliográfia néhány fontosabb fejezete:

I. rész: Általános bibliográfia a levéltárakban, múzeumokban, könyvtárakban található tájékoztató irodalomról.

II. Különböző típusú archív- és történelmi jellegű dokumentumok bibliográfiája, katalógusai és tájékoztatók más pl. szláv-orosz, görög, latin, keleti kéziratokról.

III. Rádió, Tv és filmarchívumok Moszkvában és Szentpétervárott.

IV. Városi, megyei, minisztériumi, intézményi stb. levéltárak stb.

Ez a különleges levéltári útmutató nemcsak a levéltárak történetét, anyagainak tartalmát mutatja meg, hanem tájékoztatást ad a levéltárak, múzeumok, könyvtárak nyitvatartásáról, a kutatás feltételeiről és a dokumentumok elérhetőségének módjáról. A hihetetlenül gazdag orosz archívumok mostani kínálata új korszakot nyit a kutatók, történészek és érdeklődők előtt. (H.R.)